

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 "
Pe o lună . 2-40 "
Nrui de Duminecă
pe un an . 5 Cor.
Pentru România și
America . 10 Cor.

Arul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA
Dez. Ferenov-utca 20.
INSERTIUNILE
se primesc la admala-
trație.
Mulțumite publice și Los de-
schis costă fiecare zlr 20 III.
Manuscripte nu se ina-
polază.
Telefon pentru oray și
somliat 502.

Adunarea societății pentru fond de teatru.

Având în vedere hotărîrea adunării ge-
nerale ținută la Reghin în 28 și 29 August
n. a. c., convoc pe P. T. membri ai »So-
cietății pentru fond de teatru român» la adu-
narea generală extraordinară, ce se va
ține în Brașov, Duminecă în 6 Noemvre
st. n. (24 Octomvre st. v.) a. c. la 3 ore
p. m. în sala festivă a gimnaziului ro-
mân, pentru a discuta și delibera în ches-
tia modificării unor articole din statutele
Societății.

Modificările propuse de Comitet se pot
vedea în biroul Societății.

Vinerea, la 5 Oct. st. n. 1910.

Dr. Ioan Mihu,
președinte.

Reacțiune săracă.

Nu s'ar putea spune că în presa noastră,
în întrunirile și diferitele noastre serbări
culturale, nu s'ar aborda idei nouă, într-o
formă perfectă uneori. Cei cari le scot la
iveală sînt convinși de binele ce l-ar putea
aduce a cele idei și îndrumări, în desvolta-
rea noastră culturală. Asta se cunoaște de
pe însuflețirea cu care pledează pentru în-
truparea ideii sale. Cititorii dacă e vorba
de-un articol de gazetă, rămân gânditori
la sfârșitul cutărui pasaj, clatină din cap și
zic: »Bună idee, asta să știi că ar aduce
roade». Și, captivat, citește mai departe.

Ascultătorii — dacă e vorba de-o vorbire
— urmăresc cu atențiune argumentația
caldă a oratorului, ochii li se luminează,
inima bate mai repede la întrezărirea cu-
tărui succes cultural ori social, și la sfârșit
aplauzele nu vor se mai sfârșiască. Apoi,
la masă, ori seara la o bere, se mai vor-
bște încă de frumosul discurs, după cum
cititorul de gazetă, dacă se întâlnește grab-
nic cu cineva după ce-a citit articolul în
chestie, discută și vrea să-l captiveze și pe
altul.

Dar cititul gazetei cuprinde numai o in-
firmă parte din ziua de muncă a intelectua-
lului român. Poate și citirea ce și a per-
mis-o, a fost în fuga aflării vre unui dosar.
Vin, se grămădesc, îl înăbușe multele mă-
runțșuri ale slujbei sale, și poimâne nu-și mai
aduce aminte de ideea care l-a însuflețit o
clipă, și care acum doarme între paginile
ziarului aruncat în coșul de impure.

Trece și prilejul cutărei întruniri cultu-
rale, și cu cât oamenii întorși acasă intră
mai adânc în zilnicile lor îndeletniciri, cu
atât mai puțin vor pomeni ideile ori noiele
îndrumări cu cari i-a însuflețit, într-o clipă
de curat entuziasm, oratorul.

Singur chestiile politice au norocul de-a
fi discutate la noi de cât mai mulți inte-
lectualii, singur față de ele pare a fi mai sen-
zibil publicul nostru mai larg.

Chestiile culturale ne însuflețesc pe o
clipă în fiecare an, apoi, odată cu gazeta
sau cu textul unei vorbiri le aruncăm în
garderoba lucrurilor netrebuincioase.

Și mulți nu se vor gândi că cele câteva
clipe de însuflețire pentru ideile noastre
culturale sînt părțile cele mai scumpe,
mai prețioase din viața noastră. Mulți nu
se vor gândi, că prin acele clipe, dacă s'ar
schimba în zile, în ani, ș'ar câștiga fiecare
intelectual dreptul cel mai de căpetenie,
pentru a purta acest nume de intelectual.
Mulți nu vor crede, că pentru înaintarea și
viitorul nostru ca popor, acele clipe răzlețe
au mai mare preț decât nenumărate ciasuri
de birou, cari aduc aurul și ni-l grămădesc
la picioare.

După cum e necesară o cât mai deasă
și mai limpede tractare a chestiilor politice,
ca orientarea noastră să fie deplină și dru-
mul nostru sigur, așa e de lipsă această
discuție și pentru chestiile culturale. Și
după cum cele dintâi ne preocupă și când
sântem doi-trei laolaltă, și când cetim cu-
tare noutate politică, tot astfel trebuie să
ne agite mereu chestiile culturale.

Nu taie mai adânc în viitorul nostru ca
popor îndrumarea noastră politică, decât
cea culturală. Ci dimpotrivă aceasta din urmă
e fundamentul.

Și totuș vedem cu atîta durere că e un
ogor așa de neprimitor, așa de sărac, socie-
tatea noastră față de preocupările noastre
culturale. Ce se încearcă în direcția acea-
sta se izbește așa de nefiresc de nepă-
rarea publicului.

E așa de săracă reacțiunea noastră, a
publicului, față de preocupările culturale.
Credem că »Asociațiunea» și »Fondul de
teatru» au monopolul culturii noastre, și că

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA».

Literatura bulgară astăzi.

Drul K. Krestef Mirollubof dă în »N. Fr. Presse»
cîteva note despre literatura bulgară de azi.

Mal întâi arată că viața literară a Bulgariei nu-
mai strălucită nu se poate socoti. Nici nu se
poate vorbi de un public cititor în stare a în-
țelege, a lubi și prîi pe artiștii naționali. Citi-
torii cel mai muți se înde-tulează cu foilete
proaste și lipsite de gust ce publică ziarele. De
vază se bucură numai literați morți și câțiva cari
sînt pe jumătate literați, pe jumătate ziariști.

Bulgaril cari au săvârșit școale secundare sau
universități, slujbași înalți (singura aristocrație
bulgară) desprețuiesc literatura națională și se fă-
lesc că nu cunosc de loc nici măcar pe acei scrii-
tori, cari trec de fala nației.

În Bulgaria nu sînt librării, în lătelesul euro-
pean. Se caută, afară de cărțile de școală, numai
ediții lefline rusești și traduceri proaste de ro-
mane, tot așa de proaste din franțuzește. Legă-
tură între public și scriitorii nu este. Biblioteca e
cea mai rară mobilă în casele bulgărești. Obi-
celul de a socoti »bulgăresc» ca de o potrivă cu
»prost» — precum era la Nemți pe vremea lui
Lessing soarta vorbel »nemțesc», — e răspândit
la toate păturile sociale bulgare.

Și totuș în cei din urmă douăzeci de ani lite-
ratura bulgară s'a îmbogățit cu lucrări de seamă,
încât ar putea să nu-i fie rușine cu ele, nici
printre Slavi, nici printre popoarele apusene.

Fruntașul acestei epoce este Penclo Slavelcof,
care nu și-a spus încă vorba din urmă. În jurul
lui se și grupează plelada literaților Bulgari. Așa
e umoristul Aleco Constantinof, care și-a sfârșit
cariera literară. Întrudirea adâncă între acești doi
e mare, deși acest din urmă nu pare a fi fost
lurlurit de cel dintâi.

În fruntea grupei protivnică lui Slavelcof
este romanțierul A. Strașimirof și poetul liric
Christof. Neaștrinați sînt Petco Todorof, Pelu
lavorof, etc. Dintre scriitorii de mîna a doua
sînt M. Gheorghief, care scrie în dialect
și despre timpul domneli Turcilor; Anna Corima,
luptătoare pentru emanciparea femellor, care a
făcut schiț; rar reușite și lucrări dramatice:
Georghi Siamatof descrie viața ofițerilor și sluj-
bașilor, singurul din aceștia, care s'a încercat a
fa e psihologie. Și în sfârșit Elin Pelin, scriitor
nu mare, dar simpatic, talent firesc, om din po-
por, care izbutește bine de tot în descrierea vieții
țărănești.

Penclo Slavelcof (născut în 1866) e cel dintâi
poet bulgar, care a îngrijit de formă și de fond
ale cărui scrieri pornesc dintr-o idee. Dezvolta-
rea lui o înțuresc pe de-o parte romanțierii mari
ruși, pe de alta poeți germani, Goethe, Heine,
Lilencron, etc. Întrunește delicateța și frăgezimea
slavă cu adâncimea și fineța artistică a poeziei
germane. Lucrările lui originale se cuprind în
patru volume mari. A tradus poezi ruși, francezi
și mai ales germani, însoțind traduceri de schiț
critice, cari dovedesc priceperea dîncă a poeziei
nouă germane.

În cei din urmă zece ani Slavelcof a scris

multe critice, făcînd cunoscuți pe Petofi, Micz-
kiewicz, Pușchin, Goethe, Nitzsche, etc.

Mal caracteristice pentru el sînt: »Cîntecele
epice» din 1907 și »Pe insula fericirilor», care e
supt tipar acum, dar din care a publicat ceva
prin ziare.

Una din poemele lui cele mai mărețe e »Co-
ledari» (Colindătorii de Crăciun), care se poate
numi »Cîntul clopotului» al Bulgarilor. E o
icoană desăvârșită a vieții naționale și întrece
tot ce s'a scris în bulgărește, prin mlădirea lim-
bel și prin armonie.

Are apoi povestiri poetice din popor: »Raița»
— ciatul credinței în dragoste până dincolo de
moarte; »Boico» — tragedia cămiciel fără dra-
goste; »Rândaș la cat» — cîntul dorului nepo-
tolt după ai săi la un flăcău din sat, trăitor în
străini, etc. Apoi lucrări cu subiecte din altă
lume: »Phryne», întruparea religiei fumosului,
care scoate poezia din lanțurile naționale. Are
studii despre »Beethoven», »Lenau», »Shelley»
și »Michel Angelo». E adânc psiholog în zugră-
viri de suflete. Și în sfârșit, »Simfonia desnađe-
dei», o desvoltare mai departe a mitului lui Pro-
metheu, contopind ideile antice cu particularități
ale poporului bulgar. Tot în acel volum mai sînt
o duzină de balade și poezii mai mici, cari îm-
bracă în formă artistică felurite trăsături ale su-
fletului norodului.

În »Pe insula fericirilor» e »Psalmul poetului»
în care își cîntă, după ce-a murit, viața și »Im-
nuri la moartea supraomului», zugrăvind religiiile
moarte, din groapa căror odrăslesc alte închipuiri
mai înalte despre Dumnezeu.

noi nu trebuie să ne atingem de prerogativele acestor instituții. Și, în consecință, primim așa de reci indemnurile ce ne vin pe diferite căi, ne par așa de grele, de irealizabile chiar, cutare hotărâri, înainte de a fi cercat ceva. Zîmbim sceptici în fața unei noi organizări, cu un cuvânt ni se par străine, afară de sufletul nostru și cerințele lui, toate căile, prin cari, cât-de-cât ar înainta evoluția noastră culturală.

Nu avem proba cea mai dureroasă a acestei reacțiuni sărace în materie de cultură, chiar în primirea ce i-s'au făcut întregului șir de idei de luptă culturală, condensate în clasicul discurs dela Dr. Mihai. Un articol două de gazetă, însușirea momentană a auditorului, și atât. Pe când firese ar fi, ca și azi, unde se întâlnesc doi intelectuali, să discute, să se agite de aceste idei fundamentale reorganizatoare a »Societății«, și a culturii noastre? Cum un discurs alui Tisza e comentat în casele noastre săptămîni întregi, o chestie culturală ca cea pusă de Dr. Mihai, să nu aibă cîntecul de-a fi susținută la suprafața discuției nici o lună de zile?

Și dintr-o discuție largă, în chestia aceasta, nu s'ar fi aflat oare căi și mijloace prin cari să se poată accelera realizarea trupei teatrale? Era cu totul imposibil? Dar, chestia agitată, ar fi avut cel puțin meritul incontestabil, de-a fi adus mai multora la cunoștință îndrumarea Drului Mihai. Sunt încă cetitori, cari din ce se publică în ziare pe timpul cutărei serbări culturale, citesc numai lista oaspeților.

Această săracă reacțiune în materie de cultură, e vădit, o grea piedică în calea înaintării noastre. Oricâte instituții ar întemeia câteva suflete mari pentru promovarea culturală a unui popor, dacă societatea e refractară, ori cel puțin insensibilă activității lor, ele, instituțiile, nu vor putea face spor. Fără înțelegerea din partea societății, și fără sprijinul ei înaintarea culturală a unui popor, nu se poate închipui, după cum nu se

poate închipui rod în ogorul care nu vrea să primiască sămînță.

Reacțiunea săracă în chestiuni culturale se naște din sărăcia sufletelor noastre. Sufletul omenească are toate aplicațiile spre bine și frumos. Numai că, ca să înțeleagă cutare bine și cutare frumos, trebuie se caute o anumită mîlădiere, educație. Dacă-l lăsăm numai cu ce se naște, rămîne cu aplicația, care, în sine e ceva rudimentar. Dacă vrea, ca societatea noastră să nu mai prezinte o săracă reacțiune în materie culturală românească, trebuie nesmintit, ca sufletul acestei societăți să crească, să se desvolte sub influența culturii românești. Literatura română, arta română, ziaristica română să nu i fie străină. Greșesc deci toți acei, cari spun: V'am plătit taxa la »Asociațiune«, la »Fondul de teatru«, deci mi-am împlinit datoria către cultura românească. Nu i destul să plătești taxa, ca să fi factor viu al propășirii culturale, ci trebuie să pricepi, să te agite chestiile culturale. În consecință, faci rău când arunci o carte de literatură ori știință românească netăiată, ori pe aceeaș urmă, revista și ziarul. Faci rău, pentru că tu îți dai aurul pungii numai, dar aurul sufletului, care se adună din cultura română în sufletul tău, nu-l poți da pentru că nu-l ai.

Tot aici e primejdia cea mare a școlii străine. Chiar că avem așa de puțini membri la instituțiile noastre culturale, e rodul, în mare parte, a școlii străine.

Ca să se poată agita deci mai intensiv și cu mai multe sorți de izbîndă problemele noastre culturale, trebuie ca societatea noastră să fie, dacă nu saturată, cel puțin nu străină față de tot ce alcătuiește cultura noastră.

Și-o reacțiune mai puternică în direcția aceasta, se simte. Lipsa ei e urgentă. Nimeni nu se desvoltă fără agitație. »Ochii cari nu se văd se uită« are un înțeles și aici.

O societate care se agită de problemele culturale ale sale, mai arată că e o socie-

tate sănătoasă, că desvoltarea sa e normală.

Și nu știu cum, o durere adîncă te cuprinde, când în multe familii ale noastre, în societatea noastră, se discută literatură sau teatru ungurească și nemțesc, și dacă întrebi: »Dar cutare volum, apărut la București, cetitu-l-ați?«

»A apărut?« te vor întreba. »Încă n'as dat de el.«

Și volumul în chestie apăruse de trei ani și ediția întâie e și epuizată.

Așa, tot reacțiune săracă va manifesta societatea noastră în materie culturală.

Recunoașterea episcopilor români din Macedonia. Cetim în »La Turquie« din Constantinopol: »Guvernul otoman a hotărît să nu-și dea consimțămîntul pentru ridicarea unui exarhat român în Macedonia. Totuș, el e dispus să recunoască pe episcopii români, cari trebuie să se instaleze, după cum am anunțat, unul la Metsovia iar celalalt la Monastir«.

Obstrucție în Istria. Din Capo d'Istria se anunță, că în ședința de ieri, 18 Octombrie, a dietei provinciale, partidele minorităților slave au făcut o obstrucție foarte sgomotoasă. Ședința a fost suspendată și nu s'a mai putut redeschide. Reprezintatul guvernului a închis sesiunea și despre aceasta au fost avizați toți deputații.

Sesiunea delegațională. Ni se anunță din Viena: Mîne, înainte de amlazi se întrunește comisiunea ungară pentru afacerile marinei. Vîineri se întrunește comisiunea militară. Discuțiunile se vor sfîrși probabil numai Duminecă. Începînd după dispozițiunile ce s'au luat pînă astăzi, ședințele plenare vor începe în 5 Noembrie și vor ține pînă la 10 Noembrie.

Aci s'a continuat discuțiunea asupra expoziției de externe, în ședința comisiei ungară, fără să se fie remarcat prin vre-un moment deosebit.

Coroana operei lui Slaveicof este »Cîntul sîngelui«, icoana vieții Bulgarilor în ajunul răscoalii din 1876 și zădăririle luptelor mai pe sus de puterile omenești la trecătoarea Șipca (1877/78), unde voluntarii bulgari și-au vărsat sîngele împreună cu Rușii pentru libertate.

E tot ce literatura bulgară a produs mai ales și mai mare.

Silînța lui e de-a pleca pururi dela motivele poeziei populare, bîgînd spirit nou în forma veche.

E poetul național per excellentiam.

Aleco Constantinof e pe atîta al artei cît și al politicii (1863—1897). A fost maestrul foștei umoriste și satirice. Lucrarea lui de căpetenie e »Bai Ganciu, povestiri de necrezut despre un Bulgar din zilele noastre«. Contemporanii s'au cunoscut în aceste povestiri, căci Constantinof a reușit să prînză trăsăturile caracteristice ale Bulgarului. Dela capitolul I lu, Bai Ganciu a cucerit pe ceilalți.

Dar în 1894 A. Constantinof se încredință —

luptînd să se aleagă deputat în orașul unde se născuse — că toate izvoarele vieții bulgărești sînt otrăvite și că Bai Ganciu nu e numai prost neprimejdios, ci blestemat cu desăvîrșire mișel. De atunci a început luptă înversunată cu condeiul împotriva păcătoșeniei vieții politice. În scrierile lui găsești glumă, satiră, bătaie de joc, dispreț, rîs nevinovat și poezie îndușoătoare.

A contribuit mult la crearea unui stil nou.

(Pe cît știu dușmanii politici l'au împușcat la drumul mare. N. Red).

Pelco Todorof (născut 1879) s'a inspirat din poezia populară. A scris poezii în proză, cari s'au tradus în nemțesc (»Nestatornic«, »Fermecat«, »Umbre«, »Căsătoria Soarelui«, etc.). Viața bulgărească o vedem în toată frăgezimea ei în scrierile lui. Nu e șovinist, în drama »Zidarii« zugrăvește cea dintîi deșteptare a Bulgarilor la o viață națională.

În »Cel dictău« zugrăvește desrobirea Bulgarilor de cultura bizantină, care subjugase și paralizase viața sufletească a poporului.

Cea mai de frunte lucrare a lui Todorof este »Samodiva« (Zina mîntuitor), intrupînd dorul cîtr'o viață de frumusețe și tinerețe. E cea mai norocoasă inspirație din toată literatura bulgară. E problema femeii libere. E plină de farmecul poeziei populare și va găsi cine s'o priceapă numai pe scenele teatrului european.

Todorof e psiholog din școala lui Ibsen.

Poetul liric Iavorof (născ. 1877) e modern ca formă și ca fond. Are asemănări cu Christo Botef (1847—1876), cîntărețul revoluției. Iavorof e poet și revoluționar. S'a luptat și a cîntat în Macedonia »Poezii«, e din 1901. Seamănă cu Slaveicof, Todorof și Botef. Dar în 1907 prin »Nedormiri« s'a aruncat de tot în școala decadenților și a ajuns pesimist ca și ei. Nu mai e nimic din spiritul poporului. A revoluționat și limba. E o grozăvie.

Ar fi fost de dorit ca păharul acesta să treacă dela Bulgari, lăcheia autorul.

Cei cari
doresc : **mobile**

bune,
frumoase,
ieftine,

să se adreseze cu toată încrederea fabricanților de
mobile
Székely și Rét
din Marosvásárhely,
(Piața Széchenyi 47).

La cerere prezentăm și în provincie bogata noastră colecție. La înțelegere aparte expedăm franco în orice parte a Ardealului. — Atelier de primul rang.
— Mare asortiment de —
trusouri pentru mirese.

Delegațiunile.

Discuțiunea asupra expozeului de externe.
— Chestiunea convenției militare turco-române. — Lămuririle contelui Aehrenthal.

Sedința de ieri a comisiei ungare de externe ne-a adus câteva momente interesante, cari ne fac să înțelegem sentimentele de adulațiune ale compatrioților noștri pentru contele Aehrenthal. La discuțiunea de ieri asupra expozeului de interne au luat parte aproape toți oamenii de greutate ai delegațiunii ungare și ei s-au întrecut în a preamări politica ministrului de externe, fără îndoială pentru motivul că această politică manifestă o accentuată tendință spre apele imperialismului unguresc. Au vorbit foștii miniștri coaliționiști Kossuth și Apponyi, apoi contele Batthyányi, în numele partidului justhist, iar din partea guvernamentalilor profesorul Nagy Ferencz și contele Tisza. Singur contele Batthyány a atins coarde mai opoziționiste, căci vorbirile dlor Kossuth și Apponyi au fost adresate nu atât delegațiunii, cât puterii aceleia absolute, care numește și răstoarnă pe miniștri.

La stăruința delegatului Nagy, contele Aehrenthal a fost nevoit să părăsească rezerva ce și-a impus o cu atâta grijă și să se declare și asupra relațiilor monarhiei cu România, relații pe cari nobilul cancelar imperial le-a numit foarte amicale.

Caracterul general al discuțiilor s'a reliefat mai ales în discursul contelui Tisza, care a spus și de data asta, cu multă emfază, că garanția trăinicieii pentru monarhie e consolidarea unui stat cu caracter unitar unguresc și că numai o monarhie rezemată pe aceasta temelie indecibilă va putea să garanteze libertatea și independența statelor din Balcani.

Iată și amănunte asupra sedinței:

Discuțiunea a fost inaugurată de către raportorul comisiei de externe, contele Wickenburg, care într'un lung discurs comentează expozeul de externe, aprobându-l pasaj de pasaj. A urmat fostul ministru, Kossuth. D-sa a spus că expozeul prezintă mai multe lacune și imperfecțiuni. Contele Aehrenthal ar fi trebuit să arate motivele cari au determinat faptul anexării, precum și cauzele cari au făcut necesară anexarea tocmai în momentul diplomatic în care ea a fost dusă la îndeplinire. Ministrul de externe trebuie să și justifice politica. Kossuth desaproabă că ministrul de externe a stăruit prea mult asupra chestiunilor economice, căci chestiunile economice nu sânt afaceri comune și nu revin sferelor de competență a delegațiunilor.

Delegatul Nagy Ferencz întreabă dacă e adevărat svonul despre încheierea unei convenții militare între Turcia și România. Prin o astfel de convenție Turcia s'ar atașa la tripla alianță. Contrar d-lui Kossuth, delegatul Nagy afirmă că ministrul de externe trebuie să i se rezerve un rol însemnat în chestiunile convențiilor comerciale, deoarece relațiunile diplomatice au întotdeauna o mare înrăuțire asupra acestora.

Contele Batthyány a vorbit despre anexiune și despre politica internațională. Anexarea Bosniei, a fost un act de voincoșie, prin care s'a creiat germenul unei primejdii statonice pentru monarhie. Alianța întreită e spre binele mai mult al Germaniei decât al nostru. Germania nu și-ar putea găsi alți aliați, în vreme ce noi ne putem alia și cu alții.

Contele Tisza a dificultat expresia Wiener Kabinet, cuprinsă în textul expozeului. Expesia aceasta e nouă și trebuie să protesteze împotriva ei. Wiener Kabinet poate să fie denumirea guvernului austriac, nu însă a ministerului de externe. Față cu contele Batthyány a susținut că, deși e adevărat că monarhia poate să încheie și alte alianțe, e totuși mai presus de îndoială că

alianța întreită e cea mai avantajoasă pentru monarhie. Vorbind despre anexiune, aprobă procedura energică și cu minte a contelui Aehrenthal. Situația Bosniei față cu celelalte state e aranjată azi definitiv, nu e însă în interesul nostru să forțăm în prezent o discuțiune inoportună asupra situației ei față cu Ungaria și Austria. Dacă dl Kossuth solicită dela ministru o justifi-care ce privește momentul diplomatic în care s'a făcut anexiunea, să nu-și uite că și d-sa a fost membru al guvernului pe vremea anexiunii și că am putea cere același lucru și dela d-sa. Nu e prea încântat de serviciile ce a făcut monarhiei Germaniei, pe timpul anexării Bosniei, pentru că cu prilejul conferinței dela Algeiras monarhia i-a făcut servicii cel puțin tot atât de prețioase. Contele Tisza a adus apoi elogii antecesoriului contelui Aehrenthal, Goluchowski, care, după cum a dovedit acest lucru și anexiunea, a fost un bărbat politic foarte prevăzător, atunci, când făcuse Germaniei marele serviciu pentru care însuș împăratul german a ținut să-i aducă mulțumiri, în fața celei mai largi publicități, pentru »secondarea plină de succes«.

Vorbind despre stările din Balcani, contele Tisza a spus, că peninsula balcanică e în mare parte un teritoriu controversat. Monarhia trebuie să tindă a-și câștiga o supremație asupra statelor din Balcani. Acestea state trebuie să se convingă, că singura garanție a dezvoltării lor naționale e monarhia noastră. Ele sânt deci cu noi în comunitate de interese. Pentru a nu apărea însă slabi, noi nu trebuie să facem politică de complezanță pentru cucerirea economică a Balcanilor. Numai așa ne vom putea presta autoritatea în lupta de concurență cu celelalte puteri. În primul rând e un interes prin eminență maghiar-național, ca, ivindu-se vre o conflagrațiune în Balcani să se simtă, că singură cauza sprî-jinită de partea monarhiei noastre are șorți de izbândă. Aici trebuie căutată baza dezvoltării și independenței națiunii maghiare: baza adevărată a situației de mare putere a monarhiei. Din acest punct de vedere aprobă politica ministrului de externe, care a reușit să menție și să întărească chiar alianța întreită.

Contele Apponyi a declarat apoi, că adoptă întru toate punctul de vedere al contelui Tisza.

Ministrul de externe, contele Aehrenthal, în răspunsul său, a repetat argumentația expozeului și și-a exprimat satisfacția, că politica sa intim-pină aprobarea delegaților ungari. Ce privește svonul despre încheierea unei convenții comerciale turco-române, a spus, că acest svon a fost desmîștigat din partea guvernului român. Probabil, că svonul a fost pus în circulație de către cei interesați să zădărnicească tratativele ce sânt în curs pentru un împrumut financiar, între Turcia și Franța. România de 30 de ani încoace face o politică conservatoare și foarte corectă; s'a atașat totdeauna la puterile centrale și prin aceasta a contribuit la susținerea politicii ce intenționează păstrarea stărilor actuale în Balcani. Și fiindcă România dorește susținerea stărilor actuale și nu are interese potrivnice Turciei, între aceste două state relațiunile sânt foarte amicale. Acestea relațiuni bune nu sânt de ieri de altăieri, ci dăinuiesc deja de un șir de ani întreg și cred a putea afi ma, că acestea relațiuni bune nu pot inspira nedumeriri nimănui.

Sfârșitul discuțiunii nu s'a remarcat prin nici un moment mai de seamă.

Comunitatea de avere și Burdia.

Am anunțat în numărul nostru de ieri importanta hotărîre a congregației comitatului Caraș-Severin în chestia abuzurilor săvârșite, sub oblăduirea președintelui Burdia, în paguba Comunității de avere a foștilor grănițeri. Congregația a decretat responsabilitatea materială a președintelui Burdia, care pare că și-a ajuns declinul.

»Un idol se prăbușește! — zice »Drapelul« din Lugoj, într'un prim-articol scris cu acest prilej. — Nu în urma atacurilor de

dinafară, ci în urma putrejunii interne, care nu se mai poate ascunde și a cărei pestilență amenință cu otrăvire întreaga atmosferă a vieții noastre publice.

Credem, că nici nu este de lipsă a spune, că e vorba de... dl Burdia, omnipotentul de ieri, mofluzul de astăzi. De sub soclul mărimii artificiale a acestuia s'a desfăcut Sâmbătă prima petricică și deodată a început să se clatine întreaga mărime, atât de temută odinioară și atât de jalnică astăzi.

Erau vremi când sarcasmul l-a poreclit »Regele neincoronat al Valahilor«, căci el era stăpânul nețărnut al acestor meleaguri. După voia lui se învăteau toate aici, dela ministru începând până la ultimul plăieș. Puțini au fost, cari au rămas neclintiți, dând piept cu această forță formidabilă. Astăzi s'a schimbat lumea.

Astăzi am stat la oparte, Nu a mai fost trebuință de loviturile noastre. Prietenii lui de odinioară s'au lăpădat de el. Nime nu i-a sărit întru ajutor. În sala, în care intra el odinioară cu zimbetul de stăpânitor, n'a cutezat Sâmbătă nime să-și ridice glasul pentru el. A fost executat. O jalnică priveliște.

Deși pentru mulți surprindere, totuși toți cei de față simțeau, că ziua de Sâmbătă aduce o mare schimbare în viața publică a comitatului nostru.

Deja la desbaterea raportului vice comitetului s'a resimțit, că vântul bate din altă parte. Era un incident la aparență fără multă însemnătate, care însă a dat nota situațiunii.

Motivând neîncrederea noastră față de multe acte ale administrațiunii, a revelat dl Dr. G. Dobrin și stările insutenabile din Caransebeș, al cărui primar girează ca redactor responsabil o fițiică ce apare în limba română, ca organ de luptă murdară al lui Burdia, fără ca acel primar să știe măcar atât românește pentru a pricepe ce apare în acea foaie, pe care o semnează ca redactor responsabil. Drept ilustrare a cetit oratorul nostru un pasagiu, care privește foarte de aproape pe primcomite...

Și nu peste mult a urmat senzația cea mare.

S'a constatat manipularea păcătoasă a averii grănițerilor, în care chestie e în curs-gere investigația introdusă de comisarul guvernului și sub greutatea faptelor a exprimat aproape unanim întreaga congregațiune nu numai responsabilitatea materială a președintelui și comitetului Comunității de avere, ci totodată a decis ca fără întârziere să execute primprocurorul comitatens asigurarea materială a unei sume de un sfert milion coroane asupra averii private a președintelui și membrilor comitetului Comunității de avere.

Așa se vede, că cei dela Comunitatea de avere au simțit înainte ce-i așteaptă, căci nimeni din ei n'a venit măcar să încerce apărarea, ori scuzarea celor bănuți nu numai cu mari întrelăsări, ci cu mult mai mult...

Petricica s'a pus deja în mișcare, din care se va forma acea lavină formidabilă, menită a curăți atmosfera vieții noastre publice de miazmele putrefacțiunii.

Ce s'a făcut Sâmbătă este numai un început...

Negreșit, că se vor face mari eforturi întru salvarea lui Burdia, căci în ultima analiză numai de el poate fi vorba, ceilalți fiind numai unelte oarbe în mâna lui. Dar orice rezultate vor obține aceste eforturi este mai presus de orice îndoială, că o legendă s'a distrus.

Iată, conform expunerii raportorului Mitulinovics, starea lucrurilor:

Comunitatea de avere în 1906 a scos la licitație 2000 jugh. din pădurea dela Borlova. S'a prezentat un ofertă cu 215 cor. de jugh. Comunitatea de avere a dat însă pădurea unei firme, care a oferit numai 140 cor. de jugh., dar cu îndatorirea, că după tăierea pădurii să treacă stățul în industria cel va construi cât și uzina în proprietatea Comunității de avere, ori să le răscumpere cu 250 mil. cor., în care scop avea firma să întabuleze la locul prim această sumă ca cauțiune în favorul Comunității de avere, atât pe uzină cât și pe trenul industrial, al cărei loc avea să-l exproprieze.

Firma din chestie s'a schimbat în societate pe acții pentru industria lemnului (Falpar r. t.) dar n'a expropriat nici locul, pe care a construit trenul, ci l'a luat numai în arendă perpetuă, n'a putut deci înabula pe aceasta cauțiune, ci numai pe uzină, dar și aici la locul al trenului, premergând căile ferate cu 90 mil. și banca lui Burdia din Caransebeș cu 200 mil. cor. întabulate la locul prim și al doilea.

Deși n'a împlinit nici o condiție din contract, s'a apucat firma de lucru și nesocotind turnusul, a tăiat dublu atât lemn la cât a avut drept, adică peste 200 jugh. pădure a tăiat în mod nepermis, până ce organele statului au intervenit, oprind o. În schimb însă n'a plătit Comunității de avere nici ratele scadente.

Fiind aici abuzuri grave și păgubitoare pentru averea grănițerilor, a descins comisarul guvernial la fața locului spre a investiga. De prezent decurge investigația.

Comitetul permanent comitatens propune decimicirea concluziilor reprezentanței Comunității de avere, prin care se acordă societății restimp de 2 ani pentru regularizarea chestiilor, văzând prin aceasta periclitarea interesele grănițerilor, declară responsabilitatea materială a preș. comit. Comunității de avere, cari sunt vinovați de grave înțelăsări, admitând ca firma să taie lemn până ce nu a corespuns îndatoririlor din contract și în fine la act de investigația aflătoare în curgere.

Dl. Ioan Boroș într'un discurs mai mare se alătură la aceasta propunere a comitetului permanent, cu adăușul ca suma de 250 mil. să se întabuleze imediat în favorul Comunității de avere pe averea privată a preșidentului și membrilor de comitet, al Comunității de avere, ca pierderea acestuia să fie asigurată.

Dl. Toth, mare proprietar în Radmănești se alătură la această propunere.

Dl. Dr. Bot, avocat al societății pentru industria lemnului din chestiune, caută să apere interesele acestuia deci afirmând că interesele Comunității de avere sunt mai bine asigurate dacă se dă societății respir de 2 ani, decât dacă e împinsă la faliment.

Dr. A. Vălean dovedește cât de nelogice sunt cele spuse de avocatul interesat.

După unele deslușiri date de primprocurorul A. Sulyok relativ la modul de asigurare a sumei din chestiune, întregă Congregațiune, (contra unui vot) primește stățul propunerea comitetului permanent, cât și adăușul dlui Boroș.

Deci dl. Burdia și soții săi din comitet vor fi puși sub execuțiune pentru suma de 250 mil. cor. iar investigația se continuă în această chestie.

Un glas de durere din Bihor.

Economia națională a guvernului culminează în principiul, »că neajunsurile societății și ale singuraticilor numai prin intervenția sa de a câștiga, administra și acomoda mijloace potrivite... se pot acoperi«.

Pornind din acest principiu, guvernele dela anul 1867—1902 au vândut din bunurile erariale 420.000 jugăre catastrale, încasând în cursul acestui timp pentru visteria statului suma de 198 milioane coroane.

Condițiunile de vânzare stabilite de guvern erau: 1. A se vinde comunelor și 2. cetățenilor. Comunelor le este asigurată prioritatea.

Aceste bunuri erariale, cari stricte nu aparțineau bugetului de stat, erau menite a servi interesul general și prin urmare și al nostru al Românilor.

În timp de mai multe decenii aceste bunuri nu au fost nici administrate, nici folosite pentru potolirea neajunsurilor noastre sau ale comunelor românești, ci din contra, acolo, unde bunurile erariale strâng ca un inel de fier comunele românești, unde din teritoriul aparținător comunei, erariul avea sau are ca proprietate jumătate bunurile nu numai că nu au fost vândute Românilor sau comunelor românești, ci sânt menținute și azi ca proprietate a erariului, aducându-se pentru aceasta sacrificii, cari nu stau în proporție cu venitul care-l aduc.

Cumpărătorii bunurilor erariale s'au bucurat de împrumuturi exoperate de guvern pe lângă interese neînsemnate sau guvernul a încasat prețurile de cumpărare dela bănci, devenind cumpărătorul debitorul institutului de bani și plătind cu ușor prețul de cumpărare în 20—30 ani.

Câte comune românești ar fi prosperat și câți Români ar trăi azi în cele mai bune condițiuni materiale dacă guvernele ce s'au perândat dela anul 1867 până azi nu făceau politică națională, ungurească, dacă împărțeau și pe Români de favorul prevăzut în condițiunile de vânzare.

Politica guvernului a fost adoptată și de marii proprietari, de instituțiunile și corporațiunile ungurești. Dovadă următorul caz:

Capitulul romano-cat. dela Oradea Mare are ca proprietate pe teritoriul aparținător comunei curat românești Gurbed (Bihor) un teritor de 1400 jugăre cadastrale. Acest teritor de decenii este dat în arendă la un om particular, care se îmbogățește prin munca poporului din acest sat.

Poporul, în speranța de-a câștiga teren pentru validitatea puterii sale de muncă, a făcut Capitulului propunere de exarendare cât se poate de favorabilă. Răspunsul capitolului a fost: a legat contract cu un om particular din alt comitat, deși condițiunile oferite de acesta nu sânt atât de favorabile ca ale comunei românești.

Tot așa s'a întâmplat cu comuna Cheșia și altele din Bihor.

Nu e deosebire nici în ce privește pădurile și pășunatul erarului și a corporațiunilor. Foștii coloni (urbariști) aveau dreptul de servitute, dreptul de folosință la pășu-

nat și pădurit pentru lemne de lucru și foc. Guvernele din trecut și mai ales dela 1881—1890, sub titlul de răscumpărare a acestei servituti a dat în proprietatea comunelor și foștilor coloni 125 mii de jugăre catastrale de pădure.

În această chestiune intențiunile guvernului par favorabile și pentru noi. Să nu uităm însă, că trecând pădurile foștilor coloni (urbariști) în administrația statului deoparte, iar de altă parte având episcopatul și capitulul romano-catolic pădure pe hotarul mai fiecărei comune de-aici, poporul e expus la cele mai mari vexațiuni și nedreptăți din partea slujbașilor statului și a celorlalți proprietari.

E destul ca un băiat să scape o vită în pădurea domnească sau erarială, e destul ca un om sărac lipit pământului să ducă o creangă uscată de acolo, ca să fie tras în judecată și pedepsit aspru.

Comuna Archiș, care abia numără 700 suflete, în anul curent a plătit ca »prevaricație de pădure» aproape 10000 coroane,

Părinteasca îngrijire din partea stăpânitorilor noștri!

Credem că cei chemați nu vor uita de aceste dureri ale oropsitului popor românesc din Bihor.

Dr. A. Pinția.

Din o călătorie prin Bănat.

Într-o călătorie ce-am făcut vara aceasta prin Bănat m'am oprit pe câteva zile și în comuna Părul

Comuna Părul e o comună mică, așezată pe valea Begheului, la poalele dealului »Holombul«.

Ea a fost înființată în anul 1700 de familiile Mateșescu, Voichescu, Muntean, Balintescu, Lelescu, etc. venite din România.

În hotarul comunei se afla, în anul 1700, un pâr foarte mare supt care și-au aflat adăpost bun familiile amintite și dela care și-a primit și comuna numirea de Părul (ungurește Perul). Locuitorii sânt Români gr.-catolici și o parte neînsemnată gr.-orientali. Ei sânt foarte harnici și de când citesc ziare românești (»Tribuna» și »Libertatea») toți aderenți neclintiti al partidului nostru național.

În biblioteca fostului preot și bun român de aici Adam Blajescu, mort acum vre-o 3 ani, am găsit un document din 1864 pe care-l cred interesant a-l comunica on. celorlalți »Tribuneici». El este o vorbire a mult regretatului V. Babeș pe atunci deputat congresual, pe care a rostit-o la congresul Sârbilor în sesiunea din 5 August (24 Iulie) 1864, și sună astfel:

»Ilustrisime Domnule General și comisar al congresului,

Prea mărite Congres, mult stimați domni!»

»Dați-mi voie, ca în acest sărbătoresc moment, când congresul națiunii ilirice sau proprie sârbești, fiind el constituit și deschis, va se pășiască la deslegarea momentuoasei sale teme, — se pot îndrepta către domniile voastre, cari în această adunare pe terenul administrațiunii bisericești reprezentați națiunea sârbească, către această nobilă și prețuită națiune, în numele poporului Român de religunea orientală drept credincioasă, pe care noi avem onoarea a o reprezenta, un cuvânt frățesc — serios, sincer și solemn.

Pentru cumpărare
de
pălării pentru copii și domni

cel mai bun magazin e a lui

SUC. EMMER FERENCZ
Weismayr Ferencz

Timișoara, centru, strada Hunyadi.

Permiteți-mi a face aceasta, de oarece domniile voastre nu pricepeți a noastră, iară noi nu pricepem a domniilor voastre dulce limbă națională în receruta măsură, — în limba germană, în limba culturii și extinderii celei mai generală, care — după cum credem noi — chiar pentru aceasta va răspunde scopului nostru mai deplin.

Să mi lertați, a vă observa alce mai înainte de toate cu toată cuvința, cumcă cuvântul meu, cuvântul ce am onoare a vi-l zice, expresiunea celor mai curate simțăminte ale noastre tuturor, e rezultatul înțelegerii noastre colective.

Prea stimați domni! Când eu și condeputații mei de naționalitatea română din diecezele Aradului, Timișorilor și Vârșetului — furăm onorați cu misiunea la acest congres național, comitenții noștri, pe temeiul dorinței celei adevărate și comune a poporului, care — firește — lor le era mai bine cunoscută, ne a descoperit o poftă și voință deosebită în privința comportării noastre — observându-ne față cu acest mare congres; împănirea acurată și credincioasă a acelei poște și voințe — noi o recunoaștem de cea mai sfântă lege a datorinței și onoarei, care — într-o parte și până acum am corăspuns prin două scrisori ce — conduși de mult amătul și înalt stimatul nostru episcop dela Arad — întinserăm ilustrației sale dlui c. r. generariu al congresului cu toată solemnitatea — în ziua solenei sale intrări în Carlovitz, — din care scrisori am avut onoarea de a vă împărtăși și domniilor voastre tinărituri, — iară prin acest de față sărbătorește act — dorim și sântem datorii a-l face cu totul din destul întregindu-ne și completându-ne misiunea.

Prea stimați domni! Națiunea română de religiuina orientală drept credincioasă, din toate țările locuite de ea ale marelui Austrie, iară anume aceea parte întregitoare a ei, ce locuiește în Ungaria și Banat, de mulți ani încoace, a întreprins la toate potrivite ocazii — toți pași legali ce numai se puteau escugeta — spre zcel scop, pentru ca legătura administrativă, zic — singura numai cea administrativă legătură a bisericii ei române naționale — să se desfacă de ierarhia bisericii naționale sârbești din Carlovitz, și pentru ca, națiunea română, să se repună iarăși în posesiunea străvechei, neapăsătoare sale ierarhii naționale, carei proprie ierarhie națională — pe calca dreptului bisericesc nici când nu s'a desființat, ci numai în faptă s'a suprimat prin violența nefavorabilor împrejurări ale timpurilor.

Națiunea română a făcut aceasta, pentruca legătura administrației bisericii ei cu Carlovitzul, care dintru început — credem — cumcă va fi fost de mare însemnătate și folos pentru ortodoxia întreagă — mai la urmă, în decursul timpurilor, deveni pentru poporul român, și anume pentru cultura și dezvoltarea lui națională — împedecătoare și apăsătoare; — națiunea română a făcut aceasta, și a trebuit s'o facă, — și nu va înceta a o face, pentrucă conștiința ei cea deșteptată — pe de o parte îi face să simțе această legătură cu Carlovitzul — de ne mai suferivere, și pentrucă de alta parte experiența i-o arată aceea că pentru comunele cele mai sfinte interese ale ambelor națiuni foarte periculoasă și pentru frățescă armonie, amoare și stimă a ambelor națiuni către oaltă — nespuse de stricăcioasă.

Scurt conștiința — experiența — interesul comun, și tot deodată piecarea cea mai sinceră către sora națiune sârbească — înduplecări pe națiunea noastră — a nu cruța nici un sacrificiu, nici o osteneală, spre a pune odală capăt unei referințe, ce se vedea a nu mai putea deservi altui scop, decât — reciproc el stricări și slăbiri, înstrăinări și neîncredere — a duor popoare de destinate după fire, patrie și biserică — de frați adevărați.

Românul multe și felurile apăsări și despoleri naționale, ce și-au iertat față cu el mai marii bisericii sârbești naționale, adese cu multă consecință și fără de tot scrupulul și toată cruțarea, — nu le mai ține a minți; el știe bine să deosebească între faptele singuraticilor demnitari cu rea pricepere sau orbiți de egoism, și între nobilele simțăminte, intențiuni și interese ale amatei națiuni surori; și chiar pentru aceasta pași Românului nici decât n'au fost și nu vor fi conduși de ură și mânie, ci curat numai — de amoare și amicie și de comunul sânt interes.

Inaltele organuri ale regimului Maiestății Sale, ba chiar și Maiestatea Sa, preagrățosul nostru

Domn însuși — de repetite ori au recunoscut prin mai multe înalte și prea înalte acte și manifestațiuni — dreptatea, necesitatea și utilitatea loialelor atâtor năzuințe ale națiunii române, și au binevoit a promite curândă, pozitivă împlinire a acestora.

Deci dară — înalt stimați domni și frați, stând treaba așa, precum noi aceasta în scrierile noastre predate d-lui generariu și comisariu al Congresului — mai pe larg am lămurit-o, — credem a fi chiar și învedereat, cumcă Arhiepiscopul și Mitropolitul sau Patriarhul ce e ca să se aleagă prin aceasta mult stimată adunare — nice decât nu poate fi destinat, ca să fie și al Românilor Arhiepiscop și Mitropolit, — cumcă așa dară participarea națiunii române prin noi la aceasta alegere — ar fi un neconveniente, calificat numai spre a împedica curândă noastră frățescă descurcare și a mări și înmulți periclele și daunele legăturii noastre ierarhice.

Din aceasta cauză poporul nostru român întreg, pretutindeni s'a pronunțat cu unanimitate, și în urma aceasta ne-am sfat și noi, determinăți — a nu lua parte activă la acest congres. — Iar dacă totuși noi toți aleși Românilor am venit a ne înfățișa aici cu toată cuvința, aceasta o făcăm — mai înainte de toate — din înăscută loialitate a noastră către prea înaltele dispozițiuni ale Maiestății Sale, preagrățosului nostru Rege și Domn, — mai departe din respectul ce-l avem către preadomnul loialitatoriu al M. Sale, domnul comisari al congresului, — în fine — din adevărată, sinceră amoare și stimă ce nutrim în putu-ne către sora națiune sârbească, respective către bravi fil și reprezentați ai ei, pe cari noi — în numele națiunii noastre, în persoană eram datorii din toată inima a-i saluta, și despre simțămintele și intențiunile noastre a-i convinge.

Noi credem, cumcă domniile voastre mult stimaților frați, cuprindeți și apreciați motivele și tendințele noastre pe deplin și recunoașteți comportarea noastră — de unica ce corespunde sântinei cauzel noastre și dificultății pozițiunii noastre, deci noi nutim speranță, că domniile voastre, ca frați adevărați ai noștri, ve-ți conferi din toate puterile, pentruca cât se poate de curind să ne desfacem, regulăm și fipsăm frățeste reciproc cele noastre referințe ierarhice; pentru ca în chipul acesta toate greutățile și diferențele ce costă între ambele noastre națiuni — cât mai curind să se compună și delătore; pentrucă noi de aci înainte ca frați buni, liberi de orice temere sau neîncredere către oaltă, de tot îndemnul de mânie și amărăciune, cu puteri unite, sub scutul preanaltului și chiar prin conțelegerea, amoarea și solidaritatea bravelor și loialelor sale popoare, petântelui Tron — să putem conlucra la operarea și asigurarea comunei noastre, prosperărei noastre morali și cetățenești!

Fraților! Noi cu aceasta ne am împlinit misiunea noastră; noi ne despărțim de voi și ieșim din mijlocul vostru, dar' — credeți-ne — în inimă sântem credincioși și cuvioși fil sântei biserici ortodoxe orientale.

Păstrați-ne și voi, vă rugăm, tot asemenea cordiale simțăminte.

Salutăm pe eroica națiune sârbească!

Aceasta este vorbirea mult regretatului Vicențiu Babeș, rostită în 1864 la congresul de despărțire de către Sârbi.

Cuvintele sânt rostite din inimă curată românească, cuvine-se, deci, ca și noi, cei de azi, cari gustăm roadele acestei despărțiri, să-i admirăm și cunoaștem iubirea lui față de biserică, neam, limbă și legea strămoșească, iar numele lui să fie binecuvântat în fiecare colibă românească.

C. S.

Tovărășii de școlari.

De Aurel Bratu.

Trăim în vremea tovarășilor. Mereu se vorbește de necesitatea înfrățirii forțelor de muncă; se strâng mereu oamenii în cete, se organizează întru promovarea binelui lor comun și împotriva răului ce i amenință.

Pe zi ce merge se simte tot mai mult, că:

«Unde i unul nu-l putere
La nevoi și la durere,
Unde-s doi puterea crește
Și dușmanul nu sporește».

La popoarele înaintate în cultură spiritul de înțovărășire a pătruns prin toate păturile sociale și la toate vârstele. Pe alocurea chiar și copiii se organizează în tovarășii întru sprijinirea și apărarea intereselor lor comune.

Ziarele aduceau nu de mult știrea despre o asemenea înșoțire a copiilor, înființată în o comună din Germania, cu scopul de a lucra la dezvoltarea și înălțarea simțului de înțovărășire.

Înșoțirea aranjază în acest scop excursiuni și conveniri; societarii se deprind a trăi o viață solidară, a face mici economii și a fi muncitori; lucrează împreună la cultura poamelor și a florilor, adună și administrează înșiși un capital social. În direcțiune au fost aleși șapte copii.

În adunarea de constituire s'a accentuat însemnătatea ce o are această înșoțire pentru educația societărilor.

Analizând conținutul acestei înșoțiri, ea ne înfățișează în proporții reduse viața unui stat civilizat, a unui sat ce lucrează cu mijloacele timpului modern la înaintarea sa culturală și economică.

Societarii acestei înșoțiri fac în mic ceea ce va trebui să facă în proporții mărite mai târziu oamenii mari, pentru bunăstarea lor morală și materială.

Înșoțirea aceasta deci poartă chipul vieții reale, ea este o școală pentru viață, și îndrăznim să zicem, cea mai bună școală pentru viață.

În adevăr, începuturile unei lucrări pentru înaintarea culturală și economică, pentru întemeierea unei solidarități naționale, din aceste mici înșoțiri trebuie să fie izvorul înșoțirilor sâsești, atât de binefăcătoare pentru țărânul apăsător de mulțimea necazurilor.

Știe deci Neamțul, ca cel mai iscusit pedagog, de unde și în ce chip să înceapă lucrarea pentru înălțirea neamului său!

Am lucra în interesul nostru, dacă i am urma, dacă am face și noi asemenea.

În viața »poporului mărunt de școlari« dela școlile noastre sâsești se ivesc numeroase ocazii, cari îndreptătesc, am putea zice reclamă chiar o organizație, — ocazii pe cari școala ar trebui să le exploateze în folosul instrucției și al educației.

O mulțime de trebuințe ar putea fi împlinite mai ușor și mai bine de cum se face azi, și o mulțime de neajunsuri ar putea fi înălțurate, dacă pe lângă ajutorul părinților și sprijinul învățătorului am pune și pe elevi să la și ei parte activă, să lupte înșiși întru sprijinirea și apărarea intereselor lor comune și împotriva neajunsurilor ce le țin calea.

Lucrul acesta se pare a fi de o mare importanță, și e bine și de lipsă să se facă, pentrucă cel ce nu e datat și nu e pus să se lupte de mic cu năcazurile, nu se va și lupta cu ele nici mai târziu, la vârsta mai înaintată când și năcazurile sunt mai mari și mai multe.

Lucrul acesta nu este greu nici de făcut, se poate ușor înfăptui, pe lângă puținul interes din partea învățătorului, și prin o organizație a școlarilor, potrivită cu împrejurările date.

Iată de ce e vorba!

Școlarii săteni au și ei trebuință de fel de fel de lucruri la învățătură; au trebuință de cărți de școală, de cărți de lectură potrivită, de caiete, hârtie, tăblițe, condeiuri creioane, cerneală ș. a. m. Cele mai multe și-le procură micul școlar din bolnița din sat, adeseori necreștină. Dacă un crucer pe o coală de hârtie mizerabilă, ca și care într-o librărie cinstită dela oraș se capătă trei de un crucer. Pierderea mare urmează însă după asta. Pe hârtia cu multe scame condeiul se acață într'una, face »porci« și băiatul își pierde voia de scris, ca și cosașul de cosăt când nu-i

Dentist român în Arad.

VIRGIL MUNTEAN

Szabadság-tér Nr. 3. Lângă farm. Rozsnyay.

Dinți artificiali în cauciuc dela 4 cor. în sus. Coroane de dinți în aur 24 cor. Dinți cu șurub în aur și platină 20 cor. Poduri în aur și aluminiu, cari nu se pot scoate din gură, în preț cât se poate de moderat și în rate lunare. — — — Garanția până la 10 ani. Reparaturi la pieze făcute de mine se efectuează gratis. Celor din provincie se efectuează lucrările în aceeași zi.

iale coasa bine. Pierderea e deci îndoită: morală și materială.

Tot așa o pățește și cu caletul cumpărat dela jupânul. Cerneala e aproape ca apa. Tablita o plătește cu cel puțin 5 cruceri mai scump ca la oraș. Penișele, creioanele — de o calitate miserabilă și acestea — încă le plătește îndoit și întreit. Și de se nimereste cumva, că și cumpărarea cărților de școală e lăsată în grija jupânului, aici pierderea pe de o parte și câștigul pe de alta e și mai mare.

Toate aceste neajunsuri ar putea fi ocolite prin întovărășire.

Copiii de școală ar trebui să-și pună laolaltă bănușii pentru cărțile de școală și rechizite, și să-și le cumpere în tovărășie dela oraș, dintr'un loc unde se capătă marfă mai bună și mai ieftină decât în bolta jupânului.

Librăriile noastre în asemenea cazuri ar da un rabat, care încă ar veni în folosul tovărășiei.

Din faptul acesta școlarii vor scoate o mulțime de învățături bune și hotărâtoare pentru întreaga viață. Vor vedea, că unirea puterilor e folositoare, că ceea ce nu poate face unul singur, pot face mai mulți, punându-și puterile laolaltă. Vor vedea, că e în interesul lor să țină unul cu altul.

Ce învățătură prețioasă e aceasta pentru viața lor de mai târziu, învățătură pe care nu o cunosc din carte, ca un fel de zicătură memorizată, ci o cunosc din viața trăită de ei înșiși. Și aici e partea educativă și cea mai importantă a chestiunii.

Cu bănușii câștigați în această întreprindere comună și-ar putea cumpăra o cărticică cu povești și cu chipuri frumoase, pe care să o cetească pe rând cu toții, spre desfătarea lor sufletească, și pe care apoi să o cinstescă pe seama bibliotecii școlare, ca moștenire urmașilor.

Pe aceasta cale s'ar deștepta gustul de cetit, s'ar spori în bine materialul de conversație, s'ar înmulți simțămintele, ideale comune, din cari izvorăsc legăturile și bună înțelegerea între oameni.

Prin această mică donație fiecare școlar ar încheia o legătură pentru totdeauna cu școala, n'ar leși din școală fără să lase o faptă bună în urma sa; ar leși cu simțământul de mulțumire, că a contribuit și el cu ceva la îmbogățirea școlii, care l-a îmbogățit sufletul cu lumină și căldură. De aici ar trebui să-și la începutul cultivarea simțământului de alipire și recunoștință față de instituțiile de unde se revărsă binele asupra noastră.

Dar mai e și alt moment prețios de ordin educativ în această afacere. Biblioteca școlii ar fi îmbogățită mereu din iscusința și vrednicia școlarii, nu prin ajutor străin; ar fi averea câștigată de ei înșiși, prin solidaritatea, prin organizația lor.

Acesta este un moment, care ar contribui în mod însemnat la trezirea simțământului de încredere în puterile proprii, la dezvoltarea simțului de demnitate, care nu îngăduie să se cerșească milă și ajutor străin.

Tovărășia școlarii ar mai putea face și alte lucruri bune. Din câștigul, cât de mic ar fi în urma urmelor, ce ar rezulta din procurarea împreună a cărților și rechizitelor școlare și din alți bănușii strânsi din mici economii vărsate în casa tovărășiei, s'ar putea cumpăra câte-o carte de școală, o tablă și a. și pe seama vre-unui școlar sărac, lipsit de mijloace dar harnic și bun la învățătură. Acesta la rîndul său s'ar simți îndemnat să ajute și el cu mintea sa mai luminată pe cei mai slabi la învățătură.

Asfel s'ar deda copiii să se ajute împrumutat, fiecare cu ce are, eu ce l-a dăruit Dumnezeu.

La caz când s'ar îmbolnăvi vre-unul mai sărac dintre societari ar putea să fie cercetat din partea celorlalți cu un mic ajutor din casa tovărășiei. Ni se pare o formă nimerită aceasta de a deștepta simțământul de filantropie, simțul de caritate, atât de trebuincios și de prețios în viața omenească.

Pentru dezvoltarea simțului de economie însoțirea școlarii ar putea deveni cea mai bună școală. Din bănușii căpătați dela părinți, rudeni și prieteni ai părinților, și din bănușii căpătați la colindat și la alte ocazii, copiii ar putea face mici economii, l-ar putea depune la însoțire spre fructificare. În România s'au și introdus în acest scop casele școlarii.

Trebuie să dedăm pe copii de mici să fie cruțători, să nu facă risipă, să nu alerge cu fiecare crucer ce-l căpăta la jupânul după flueriță de zahăr, după turtă și gogoroane vopsite cu fel de fel de materii stricătioase sănătății, fără a mai vorbi multe despre cazurile când își dau bănușii pe țigarete, pe tutunul atât de păgubitor pentru vrăsta fragedă.

Prin însoțire școlarii se mai pot ajuta și în alte cazuri. De multe ori are trebuință vre-unul de o carte, ori l-s'a spart tablita și-i trebuiește alta, dar n'are bănușii să-și cumpere, până se duce tată-so la oraș cu ceva de vânzare. Astfel se întâmplă că băiatul întârzie cu învățătura câte 2—3 săptămâni, în a sa pagubă și a învățământului peste tot. Însoțirea în asemenea cazuri l-ar putea veni în ajutor, sau că i dă o tablă din depozitul său până aduce băiatul bănușii, sau că l-ar da un împrumut să-și cumpere tablita din sa, cu să nu mai aștepte, ori apoi băiatul ar ridica suma trebuincioasă din micile sale economii, din micile sale depuneri făcute la însoțire. Simțul de întovărășire în acest chip s'ar întări din ce în ce mai mult. Fiecare școlar ar vedea cât e de bună însoțirea, care te ajută când ești lipsit, și unde îți poți aduna »banii albi« pentru zile negre, cum se zice.

Prin însoțire în cursul anilor cât cercetează școala primară fiecare elev și-ar putea chivernisi pe încetul atâtea bănușii, cu căi să poate călători până în orașul apropiat, ca să cunoască pe câte căi lucrează omenirea ca să-și ușureze traiul, să se ferească. Asemenea excursii sânt și ele un bun prilej pentru dezvoltarea simțului de întovărășire.

Călătorind cu trenul în tovărășie fiecare plătește mai puțin decât ar plăti când călătorește singur, și fiind mai mulți sub conducerea învățătorului pot vedea și unele lucruri pe cari singuraticilor nu le este îngăduit să le vadă.

Iată și în acest caz folos material și folos moral realizat prin întovărășire, asupra căruia învățătorul va atrage atenția școlarii.

Asemenea rezultate se pot dobândi și prin producțiile școlare. Ar fi bine, ca venitul bănesc după acestea să se verse în casa însoțirii școlarii, ca un produs a muncii lor întovărășite, și de acolo să pornească în numele însoțirii la îndeplinirea trebuințelor pentru cari s'a aranjat producția. Elevii să vadă și să cunoască toate roadele, toate faptele muncii lor înfrățite, cari pot servi la întărirea sentimentului de solidaritate.

Însoțirile de școlari, prin adunarea și administrarea unei averi comune, prin cumpărarea și vânzarea, respective distribuirea cărților și revizitelor școlare, între ei, prin ei înșiși, ar fi totodată și o bună școală de comerț, o școală de inițiativă și de prevedere, care ne lipsește în parte și de care avem mare trebuință pentru întărirea noastră economică.

Aceste tovărășii ar putea servi, ca un indemn spre solidarizare și pentru săteni. Cu ocazia încheierii anului școlar învățătorul ar putea descoperi în fața părinților toate foloasele, toate învățăturile bune pe cari le-au putut dobândi micuții școlari prin însoțire și numai prin însoțire. Învățătorul în acest chip ar săvârși o activitate socială de mare preț.

S'ar putea înșira încă o mulțime de exemple din viața »poporului mărunt de școlari« în sprijinul tovărășiilor de școlari. Dar și din cele înșirate se lămurește pe deplin, că ele sânt un mijloc puternic și cât se poate de practic pentru educația socială; sânt o minunată școală a vieții, întemeiată pe trebuințele reale ale școlarii.

Aceste instituții ar ușura în mod însemnat activitatea extrașcolară a învățătorului și chiar a preotului, deoarece copiii trecuți prin asemenea școală ar ieși mai bine pregătiți pentru viață, ar ști să înțeleagă de ce e vorba când li-se vorbește de însoțiri culturale și economice și de instituții umanitare, iar înaintarea noastră pe toate terenele vieții publice ar merge cu pași mai rezeși.

Sânt lucruri mărunte la aparență aceste tovărășii, dar de o importanță deosebit de mare, importanță recunoscută de popoarele civilizate, unde aflăm chiar și tribunale de copii, întemeiate pentru formarea caracterului în școală, și conduse de școlari.

Aceste popoare înțeleg pe deplin, că stejarul uriaș crește din ghindă; că trebuie să pornești

dela lucruri mici, dacă dorești să ajungi la lucruri mari.

Celce desprețiește lucrurile mărunte, acela ori că nu le cunoaște însemnătatea, ori nu voințe și nu se năzuiește peste tot să facă începuturile, din cari desvoltă cu timpul lucrurile mari, lucrurile cari fac cinstea și cari asigură bunăstarea morală și materială a unui popor.

Din străinătate.

Evenimentele din Portugalia. Din Lissabona se anunță că guvernul englez a recomandat regelui Manuel ca în timpul șederii sale la Gibraltar să se abțină dela orice acțiune politică. Așa fiind publicarea descrierii revoluției, redijată de familia regală a fost amânată. Regele Manuel este indignat, deoarece i se impută că s'a purtat laș cu revoluția.

Familia regală depune toată influența sa, pentru ca în noul parlament să intre cât mai mulți monarhiști.

De altminteri țara întreagă e liniștită și privește la evenimentele dela 3 și 4 Octomvre ca la evenimente istorice depărtate, căutând stabilitatea adevărului.

Așa provocase mare consternare știrea cumcă admiralul Reiss, șeful revoluției portugheze care a murit la 4 Octomvre cu o oră înainte de izbucnirea revoluției nu s'a sinucis ci a fost asasinat.

Istoricul acestui asasin este următorul:

În noaptea de 4 Octomvre, s'a ținut într-o casă din strada Esperanza o întrunire secretă la care au luat parte membrii comitetului revoluționar între alții și amiralul Reiss.

După întrunire Reiss s'a dus cu mai mulți conjurați la malul riului Tago pentru a se înfelege cu ofițerii de marină. Reiss voia tocmai să se urce într-o barcă când un om sosi la grabă din oraș, căutând pe amiral.

Curierul povești că situația e gravă și anume că regimentul 16 de artilerie și 1 de infanterie nu s'au dat încă de partea revoluționarilor. Marina s'a revoltat și parte din marinari trag împotriva revoluționarilor.

Amiralul Reiss dădu crezare acestor știri, mai ales că pe crucătorul »San Rafael« nu se vedea laterna verde, semnalul convenit. Reiss crezu că complotul a fost dejucat și se întoarse în oraș. În adevăr, poliția avea știre despre complot, iar curierul care venise în port era un agent al poliției.

Întorcându-se în oraș, în momentul când ajunse într-o stradă dosnică, Reiss fu împușcat de însoțitorul său. A doua zi, după cum se știe, revoluția a izbucnit.

O știre interesantă se mai comunică asupra revoluției și anume asupra dîneului pe care îl organizase regele Manuel.

Înainte de a trece la dîneu, regele fu chemat la telefon, atrăgându-l-se atenția să renunțe la dîneu, căci în cursul acestei zile va izbucni revoluția. Regele n'a răspuns și s'a dus la dîneu. Peste o oră știrea telefonică fu confirmată de realitatea faptelor.

INFORMAȚIUNI

A R A D, 19 Octomvre n. 1910.

— Cărți școlare oprite. Ministrul de culte și instrucție publică a oprit folosirea, în școală, a următoarelor manuale: 1. »Carte de cetire pentru clasele 3 și 4 ale școlii populare de Iuliu Vuia, Învățător-director școlar. Toate drepturile rezervate. Aprobata cu decisiul ven. Consistor aradan dela 13/26. August 1905 Nr. 3500. Prețul unui exemplar 60 fileri. Arad, 1905.« — 2. »Cartea de cetire pentru clasele V și VI ale școlii populare de Iuliu Groșorean, Iosif Moldovan, Nicolae Boșcalu, Nicolae Ștef, Petru Vancu, Învățători. Edițiunea I. Prețul unui exemplar: 1 cor. Arad, 1907.« — 3. »Curs practic de Istoria Ungariei pentru școlile populare de Iu-

lu Vuia, învățător-director școlar. Ediția a II. îndreptată. Prețul unui exemplar 40 filleri. Arad, 1907. Editura autorului, și același: Ediția a III-a Arad, 1908. Editura autorului. Prețul 40 filleri.

— 4. Elemente de Geografie și Constituție pentru școlile primare de I. Vuia Inv. Arad, 1906. Căci aceste manuale sânt nepatriotice și conțin date false!

— **Serbările jubilarie din Iași.** În urma invitației făcută de universitatea din Iași universității din Laussana, aceasta răspunde printr-o felicitare scrisă pe pergament, prin care se unește cu bucurie la sărbătorirea universității din Iași. Li aduce urări și omagiile sale și își exprimă sentimentele de cordialitate și bună înțelegere, care trebuie să domnească între toate așezămintele de înaltă cultură din lume.

Arată apoi că atât universitatea din Laussana cât și universitatea din Iași așezată la marginea lumii latine are una din cele mai frumoase misiuni și trebuie înainte de toate să întemeieze rodnicia sa pe puterea sa morală și intelectuală.

Trece mai departe la domnia principelui Cuza Vodă întemeietorul universității. Vorbește de Mihail Kogălniceanu și de activitatea acestuia. Vorbește apoi de cugelătorii din timpurile acelea, Rosetti, Carp și Alecsandri și termină zicând că universitatea din Iași poate fi mândră de trecutul strălucit pe care l-a avut.

— **Furt Din Oradea mare ni-se scrie:** În zilele acestea la gara din Oradea mare trei pungași au despoiat un econom sărac de 300 coroane. Despre unul s'a adevărit, că e un învățător ungur... Și anonimiile dela »Pesti Hrlap« ne mai omoară cu articole, în cari cer reformarea școlilor noastre preparandiale în spirit patriotic!

— **Ce nu încearcă Jidanii?** Cetim în »Revista politică« din Suceava, că un boier din Basarabia trecea vara aceasta cu automobilul prin Câmpulung și un Jidan neputincios, cu o casă de copii, sărac și care mai trăia și fără lege cu blabustă, se răpede în spre automobil. Cărmaciul nu a putut opri lupteala cea mare și Jidanul a fost rău stălcit. Îndată au tăbărit Jidanii și cereau o sumă grozavă pentru despăgubire, ce nu a putut să o deie boierul, care îl imbia pe Jidan cu 8000 de coroane. Murind Jidanul, familia lui a pârât la Suceava pe boier. La judecată s'a dovedit că Jidanul singur s'a aruncat asupra automobilului. Boierul a fost achitat și familia Jidanului a rămas cu nimica.

— **Patru asasinate la Sofia.** Din capitala Bulgariei se anunță: O îndrăzneală încercare de a jeti casa de bancă »Israel«, din centrul capitalei Bulgariei și care a costat patru vieți omenești, a zguduit toată populația locală.

O bandă macedoneană, din ordinul unui comitet terorist, a atacat aseară acea bancă situată în centrul orașului, încercând să prade casa, ceea ce însă n'a reușit. Unul din bandiți, un tânăr în vârstă de 19 ani, a asasinat pe un servitor al băncii și pe doi jandarmi și a rănit pe un trecător. Asasinul a fost prins.

În același timp s'a găsit în apropiere de mauseleul Battenberg cadavruul unui Italian scaldat în sânge. Se crede că e vorba de o sinucidere care ar fi în legătură cu această afacere.

— **Grevă la căile ferate din Cairo.** Din Cairo se telegrafiază, că împiegații căilor ferate de acolo s'au pus în grevă. Comunicația întreagă este întreruptă. Greviștii cer ridicarea salariilor și ștergerea pedepsei în bani. S'au întâmplat și multe ciocniri sângeroase în cari polițiștii au folosit armele rănind pe mai mulți înși.

— **Ninsori în Ardeal.** Din Ardeal ni-se anunță că începând de Sâmbătă în multe părți iarna a și sosit. Duminecă pe munții Hargitei și

Ghimesului a nins timp de trei ore, iar munții dela Chezdi-Oșorheiu sânt acoperiți cu zăpadă de înălțime de jumătate metru. În Cluj muzicanțul Gheorghe Vasvillás a fost găsit în curte înghețat.

— **Conferențiarul agronomic al »Asociațiunii«.** Comitetul central a adresat următoarea circulară despărțămintelor »Asociațiunii«: Nr. 1111/1910.

Domnule Director,

Vă aducem la cunoștință, că postul de conferențiar agronomic al »Asociațiunii« noastre este ocupat dela 1 Sept. a. c. prin dl Aurel Cosciuc.

Chemarea conferențiarului agronomic este a veni în ajutorul poporului nostru în cele economice, prin ținerea de prelegeri și demonstrațiuni practice, prin aranjarea de cursuri din toate ramurile economiei și anume: din cultura pământului, a plantelor agricole, a fânătelor și pășunilor, prăsierea tuturor animalelor de casă (vite, cai, oi, porci), cultura viilor, pomilor și a legumelor. Domnia Sa va sta în ajutorul economilor la procurarea de semințe, de unelte și mașini agricole de animalele de prăsilă și altele și va da îndrumări la toate întrebările ce li se vor pune, ținând seamă totdeauna de lipsurile țăranilor noștri. Dl conferențiar se va îngriji ca în despărțămintele în cari va ținea prelegeri să se aranjeze și diferite expoziții și anume: de vite, produse agricole și altele.

Cum idela întovărășirilor se lățește mereu, conferențiarul va stăru și va sta în ajutorul poporului nostru și la înființarea de tot felul de tovărășii agricole, cum sânt tovărășiile de producțiune și valorizare, la înființarea de bănci populare, lăptării și alte tovărășii cu caracter economic.

Pentru a putea satisface dorințele economilor noștri și pentru a putea realiza intențiunile noastre, rugăm onor. despărțăminte ale »Asociațiunii« a se adresa comitetului Central pentru trimiterea conferențiarului în mijlocul celor interesați.

Trimiterea conferențiarului se va face în ordinea în care au intrat cererile, ținându-se seamă, însă, — în cât va fi posibil — și de dorințele speciale ale despărțămintelor.

Cheltuelile de drum ale conferențiarului le vor acoperi despărțămintele din mijloacele ce le au la dispoziție.

Din ședința Comitetului Central, ținută la 6 Oct. st. n. a. c.

Iosif St. Șulufu, m. p. președinte. Oct. C. Tăslăuanu, m. p. secretar.

Atragem și din parte-ne atențiunea cetitorilor noștri asupra prelegerilor ce le va ținea conferențiarul agronomic al »Asociațiunii«, cari sânt chemate să deie un nou imbold înaintării economice a țăranimii noastre.

— **Agitator osîndit.** Din Timișoara ni-se anunță, că Marți, 18 Octomvre, curtea cu jurați a osîndit pe Mihai Bak redactorul responsabil al ziarului socialist »Volkswille«, la 6 luni temniță de stat și 500 coroane pedeapsă în bani pentru articolul de cuprins »agitatoric« »Die erbosten Oligarchen« (Oligarchii turbați), în care autorul aprobă vederile lui Scotus Viator despre chestia nemaghiarilor din Ungaria iar nația ungurească e numită nație de oligarhi exchroci.

Acuzatul a anunțat apel.

— **Uragan îngrozitor.** Din Iacksonville (America) se anunță, că pe insulele Havana și Cuba băntule un uragan îngrozitor, care a pusulit foarte multe orașe. Pe insula Cuba aproape o mie de oameni au pierit, iar numărul celor rămași fără de adăpost se urcă la mai multe mii. Plantațiunile de tutun și zahăr au fost nimicite total. În Havana e și potop mare de apă, care înăa a nimicit foarte multe vieți de oameni.

— **O nouă fundațiune a lui Rockefeller.** Milonarul american Rockefeller, după cum se anunță din Newyork, a făcut o nouă fundațiune de patru milioane de dolari pentru cercetări științifice medicale. El a dăruit până acum 120 de milioane de dolari în scopuri filantropice și științifice.

— **Moartea lui Muromzev Sergej.** Luni a murit în Moscva Muromzev Sergej, primul președinte al Dumei rusești, în etate de șasezeci de ani. În tinerețe a fost avocat, apoi profesor la universitate. La deschiderea primei Dume el a fost ales de președinte, și a propus ștergerea pedepsei cu moarte. Când apoi Duma a fost împrăștiată, s'a dus și el la Viborg și acolo a redactat renumitul apel dela Viborg, pentru care fapt a fost judecat la trei luni de temniță. A fost un apărător sincer al intereselor poporului și de acela moartea lui este deplănsă în Rusia întregă.

— **Constituire de societăți.** Societatea de lectură »Ioan Popasu«, din Caransebeș secția teologică s'a constituit în modul următor:

Președinte: Dr. Gheorghe Dragomir profesor. V.-președinte: Ioan Gheța, a. III. Notar: Coriolan I. Buzacu a. III. Casier: Mihușiu Jigorea a. II. Controlor: Victor Popoviciu a. III. Bibliotecar: Lucian Lungu a. II.

Membrii în comisia literară: Corneliu Drăgan a. III, Valeriu Meda a. III, Petru Adam a. II, Adrian Cioloca a. II, Ioan V. Brinzei a. I, Pavel Popa a. I.

»Societatea de lectură a elevilor școlii com. superioare gr.-or. române din Brașov« și-a ținut în 25 Septemvre st. v. supt președenția d-lui director A. Vlacu ședința de constituire. Rezultatul e următorul:

Președinte prof. I. Sângeoan, vice-președinte A. Manole cl. III com., secretar Ioan Checheș cl. III com., vice-secretar G. Cîncă cl. II com., casier B. Dancășiu cl. III com., controlor N. Cismaș cl. II com., bibliotecar Șabin Vasii cl. II com., vice-bibliotecar N. Sgaverdea cl. I com., econom Al. Țăranu cl. I com. În comisia literară: Miron Cosma, T. Marconescu, N. B. Stănilă cl. III com., N. Dinu, Petru Fodor cl. II com., Const. Rusu cl. I c.

— **Tolstoi și premiul Nobel.** Cetim într'un ziar german, că Leon Tolstoi, numele cărui a fost atât de des amintit în legătură cu premiul Nobel, refuză să primească suma cu care a fost premiat. La început se credea, că el refuză din modestie această distincție, dar acum ziarul »Verdes Gang« publică o scrisoare a lui Tolstoi care explică cauza acestei refuzări. »Refuz premiul, pentru că sânt convins, că banul este necondiționat stricător«, a zis Tolstoi.

— **Sat ars.** Nu lăsați copii să se joace cu chibrituri ca nu cumva jocul lor să vă dea traista de cerșetor în grumezi și să apucați drumurile, căci iată ce s'a întâmplat în comuna Rajk din cott. Zala. Un copil în etate de cinci ani a unui țăran ungur de acolo, s'a jucat cu chibrituri în grăjdul vitelor. Chibriturile au aprins nutrețul iar apoi întreg grăjdul. Focul fiind alimentat de un vânt puternic a cuprins cu lupteală un întreg șir de case, nimicind în scurt timp 28 de case cu toate suprastructurile și mai multe clăi de nutreț. Paguba e mare, căci oamenii cari au fost păgubiți aproape toți sânt săraci și nu aveau asigurat nimic contra focului.

— **»Balul costumat din Arad«.** În editura librăriei »Tribuna« a apărut o serie de 6 cărți poștale ilustrate, în culori, reprezentând costume și grupuri dela balul costumat din primăvara aceasta. Bucata se vinde cu 24 filleri, seria de 6 bucăți 1 cor. 20 fil. + porto poștal 10 fil., recom. 35—45 fil.

Venitul curat se va adăoga la fondul »Reuniunii femeilor române din Arad« pentru zidirea unei școle de fete.

Comercianților și vânzătorilor 50 bucăți cu 9 cor., 100 bucăți cu 16 cor. plus porto.

Telefon nr. 467.

KARDOS GYULA

cea mai mare fabrică de trăsură sudungară

Temesvár Gyá. város Háromkirály ut 14. (Casa proprie)

Mare magazin de trăsură noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate. Preț curent, gratis și franco. Tot aici se mai pot căpăta omnibuse pentru 6 persoane cară funebre, felurite căruțe »landaner« cu preț. moderate.

Peste 5 zile!

ori și cine poate face un câștig mare, deoarece în 25 Octomvrie se vor ținea tragerile Obligațiunilor de câștig ale băncii Hipotecară ungară, cari se trag de 6 ori la an cu câștiguri principale de

Cor. 1.000.000.—, 500.000.—, 300.000.—, 100.000.—, 75.000.—

cu mai multe câștiguri însemnate laterate.

Aceste lozuri le vindem noi în

30 de rate lunare, de cite 6 Cor.

Cine ne trimite 6.— coroane acela primește Lista de rate, care conține seria și numărul lozului și care îndreptățește pe cumpărător la tragerea din luna aceasta și la toate câștigurile cari cad pe lozul lui; lozul până la plățirea tuturor ratelor, rămâne la noi și să păstrează în cassa institutului.

Rata primă e de a se trimite la adresa

Üstredná banka účastnýny spolek
Banca centrală societate pe acții
Budapesta, V., Sas utca 24.

**Credit pe ipotecă, pe cambiu
și pentru oficanți
mijlocește**

Herzog Sándor

ARAD,
str. Weitzer János 15.

Telefon nr. 376.

De vânzare.

0 moște de 2650 jughere cat., în comitatul Caraș-Severin (Ungaria), lângă linia ferată Budapesta—Orșova, în apropiere de gară, se vinde ieftin. Detalii dă:

Klein Ferencz és Fia,
Budapest, gabonacsarnok.

Birou de informație.

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în **Budapesta** un **Birou de informație.**

Ori-ce informație referitor la petițiile înaintate la ministerii, Curie, judecătorii etc., ori-ce informații comerciale și în general în ori-ce cauză — dau în decurs de 2—3 zile, ori-și-cui resolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Fac mijlociri comerciale, comande, etc. etc.

Taxa pentru informație 3 cor. și spesele de poștă pentru răspuns.

L. Olariu, Budapesta,
Budapest, Lajos utca No. 141. III/19.

Un cand. de avocat,

cu praxă de a lucra și penctracta independent la judecătorii, poate afla aplicare în cancelaria mea advocațială dela 1 Noiembrie n. 1910.

Nagyszentmiklós, la 12 Oct. 1910.

Dr. Nestor Oprean.

Fabricația cea mai bună de

PIELE

și de tălpi, fabricația proprie de partea de sus a ghetelor, în asortimentul cel mai mare, cu toată scumpetea se găsesc cu prețurile cele mai ieftine în magazinul de pele al lui

Gyöngy Sándor
BUDAPEST III., Tavaszi-u. 1.

Distins cu diploma de recunoștință
în anul 1904.

Catalogul ilustrat a prețurilor gratuit.

Schuster Ferencz

măsar pentru zidiri și mobile în Temesvár-Erzsébetváros, Korona-u.18.

Execută după planuri proprii sau străine
mobile
pentru dormitoare, prânzitoare și saloane precum și aranjamente pentru cancelarii și prăvălii cu prețuri moderate.

CANARINI!

Cele mai frumoase cântărețe moderne ce-antă

zina și la lumină. Cântăreață tinăra 4, 5 fl. de 1 an 5. 6, 8, 10 fl. Renumitele canarine Seifert și verzi dela 10 fl. în sus.

Onătoare 1, 2, 3 și 4 fl., după soiu. Catalog de prețuri despre papagal, pasări transmarine mămuțe și câini de soiu se

capătă înainte trimițând 20 fl. Pentru ajungerea comenzilor la loc în viață se garantează. — Comandele se pot face la

DIÓSZEGHY és Társa,
Oradea-mare-Nagyvárad.

Cea mai mare prăvălie de animale din Ungaria.

SCHAEFER RICHARD GÉZA

Iăcătar tehnic,
pentru zidiri, instalare de apeduct și canalizare în **ARAD**, strada Batthyányi Nr. 17.

Pregătește cordoane pentru râuri, trepte și balcoane, vetre de fier din fier făurit.

Atelier de instalare:

Rățele de țevi pentru apeduct. Jațuri fără miros. Pissoare, spălătoare, odăi de baie și aranjare de ori-ce sistem — pentru încălzire centrală. —

NOUȚATE! Mode de cogulare de autogen sau automat cu ajutorul acetilenului sau oxigenului, prin ce obiectele stricate pregătite din fier făurit, oțel, fier vărsat și aramă în modul acesta se pot repara ușor, conform scopului.

Să nu se ia nime

după reclamele sgomotoase și înainte de ce și-ar cumpăra ghetele de trebuință să cerceteze magazinul de

încălțăminte

pentru bărbați femei și copii

Asociației pantofarilor din Arad

(Czipészek term. szövetkezete)

Szabadság-tér No. 14, unde

să găsească ghetă lucrate de măiestri și calfele din localitate pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Atrag atenția onoratului public asupra atelierului meu de **spălătorie și culorare chimică** existent de peste

50 de ani

cea mai veche în ramul acesta. Serviciu ireproșabil. — Prețuri conv.

FEICHTINGER J.

Kolozsvár

Str. Paris 5. Telefon

Piese muzicale de Tib. Brediceanu

Doine și cântece.

(Voce și piano).

CAIETUL I.

Foaie verde, foi de nuc.
Cântă puiul cucului.
Bădișor depărțitor.
Spune mândr' adevărat.
Vai, bădiță, dragi ne-avem.
Cine m'aude cântând.
Bade, zău, o fi păcat.
Bagă, Doamne, luna 'n nor.

CAIETUL II.

Știi tu bade, ce mi-ai spus.
Vino, bade, iar acasă.
Năcăjit, ca mine, nu-i.
După ochi ca murele.
Floare fui, floare trecui.
Cântec haiducesc.
Trageți voi boi!
Cine n'are dor pe vale.

Jocuri românești.

(Piano solo).

CAIETUL I.

Lugojana.
Măzărca.
Ardeleana (ca'n Banat) I.
Pe picior I.
Ardeleana I.
Brău I.
Hora.
Ardeleana (ca'n Bănat) II.

CAIETUL II.

Ardeleana (ca'n Banat) III.
Ardeleana II.
Pe picior II.
Țarina.
Învărtita I.
De doi.
Ardeleana III.
Brău II.

CAIETUL III.

Brău III.
Hațegana.
Ardeleana (ca'n Banat) IV.
Învărtita II.
Pe picior III.
Ardeleana (Abrudeana) IV.
Ardeleana (ca'n Banat) V.
Brău IV.

Prețul unui caiet: cor. 4.— (fr. 5.—)

Preludiu și Hora din »Serata etnografică«,
pentru piano, ediția II.

Rândunica, vals, pentru piano, ediția II.

Vioarele, vals, pentru piano, ed. II.

Nou! — Aurora, vals pentru piano. — Nou!

Prețul à cor. 2.— (fr. 2.50).

De vânzare la toate librăriile românești.

Depozit general la:

Librăria Arhidiecezană în Sibiu. —
(Nagyszeben)

— Telefon pentru oraș și comitat Nr. 818. —

Atelierul special de reparat
al renumitelor firme:

Schmerek E.

— Temesvár-Jószefváros, Bonnáz-u. 14. —

Primește tot felul de reparări și transformarea motoarelor cu benzină, gaz și ulei brut, absorbitoare de gaz, locomobile cu benzină și ulei brut și Arapuri p. trierată. Bastimente cu benzină, pompe-motor. Mașină de fabricat ghiță. Montări specialiste de mori cu prețuri moderate, precum și reparări de automobile, bastimente și biciclete-motor. Depozit de articole tehnice. Filte magnetice. Unsoare. Material de condensare. Arzătoare cu acetilenă. Material pentru instalări cu electricitate. Cereți catalog de prețuri și prospect gratuit. — Serviciu conștiințios

— Telefon pentru oraș și comitat Nrul 818. —

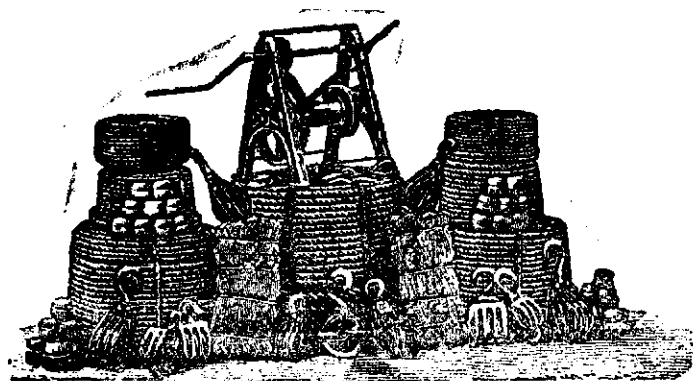
Funăria cea mai mare din **Joanovics János**. Tot felul de funii de cânepă, de fir, brăci, legătoare. Așezare și scurtare de funii de cânepă pentru transmisii. — Lugoj (Lugos). Atelierul: strada Făgetului No 77. — Magazin și birou: Palatul Poporului.

Funării de cânepă, pentru uzinuri și economii:

Funii pentru trăsuri (pentru fân), legătoare de snopi, funii pentru boi, opritoare, ștreanguri, hamacuri, mreje p. pescari, rețele pentru cai etc.

Torturi pentru țesături, brăuri de cânepă și de jută (pânză), bătaitoare de cânepă, pânze (Pack) țesături, saci de cânepă, pânză și jută, pânze impenetrabile, sbiciuri, cerzi și codoriști etc. etc.

Serviciu prompt

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

B-A-N-I

pe moșii și case de închiriat din Arad

cu amortizație de 10—70 ani

după mărimea sumei împrumutate cu 4, 4¹/₄, 4¹/₂, 4³/₄ și 5%, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de interese corespunzătoare până la valoarea cea mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticipați speșele de întabulare, converteți datorită de interese mari.

— Rezolvare grabnică, serviciu prompt —

SZÜCS F. VILMOS

Representanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

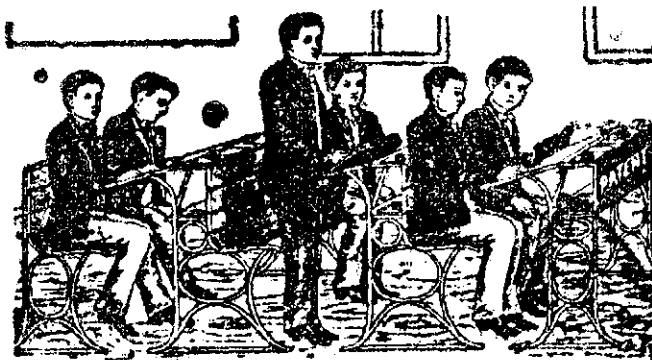
Institutului pentru credit fonciar din Sibiu

pe teritoriul comitatului Arad, orașului Arad, comitatului Bihor, Gyula, Claba.

ARAD, Karolina-utca 8. (Casa proprie.)

(Lângă filiala Poștei.)

Prisăcut pe lângă onorariu acuzatori de afaceri abili și demni de încredere.

Cele mai moderne
mobile de
fier și aramă

și cele mai practice
bănci higie-
nice de școală

și moblarea lo-
cuințelor, hotele-
lor, spitalelor și

a școlilor, precum și obiecte fabricate din cele mai bune ma-
teriale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se lfe-
rează numai de către firma

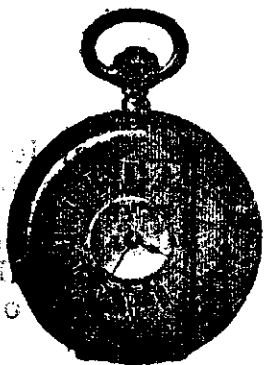
Bennhardt Rezső utóda

Brassó, str. Fekete nr. 33.

— Tot acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinării. —

Cel mai mare magazin de gjuvericale și ceasornice,
Tamás István clasornicar, gjuvergiu și opticar
 Gyulafehérvár, Piața Hunyadi -
 (lângă Hotel Elisabeta).

Recomandă ori-ce
 juvaere de aur și
 argint, ca lențuri de
 aur pentru bărbați
 și femei, clasornice
 de buzunar, fabri-
 cație din Svițera, ca
 renumitele clasor-
 nice Omega și pen-
 dulele și deșteptă-
 toarele Becht, ochelari,
 articole optice,
 termometre pe lângă
 prețurile cele mai
 convenabile.

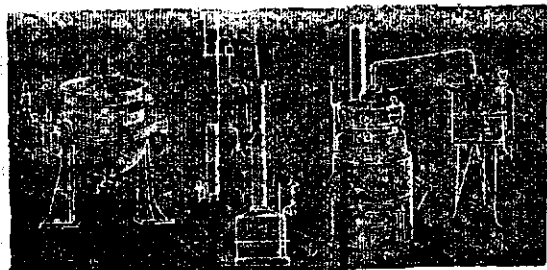
Reparaturi de cia-
 sornice și juvaere
 pe lângă garanție.
 Cumpăr aur sfăr-
 mat și argint precum
 și ori-ce juvaere pe
 lângă prețurile cele
 mai mari.

Comandele din
 provincie se eful-
 tuesc prompt și cu
 cea mai mare punc-
 tualitate.

Prețuri moderate.
 Serviciu conștiințios.

ALBERT LINDENFELD
 hărăgar, Hodmezővásárhely, Toldi-u. 4.

Se recomandă pentru orice lucrări în acest ram, atât noi
 cât și reparaturi ca, **cazane pentru fert rachlu**, aran-
 jamente pentru fabrici de spirt, căldări de spălat, turnă-
 torie de alamă,
 tigăi, paturi com-
 pestre, piue și in-
 stația de apa-
 ducte pe lângă
 prețuri conven.
 : Cumpăr aramă
 nefolosibilă pen-
 tru prețuri mari.

In magazinul de
 mașini de cusut
biciclete

Kalmár Mihály

Cluj—Kolozsvar, Czertőrd-u. 56.
 se pot cumpăra orice mașini de
 cusut pentru gospodărie și indu-
 strie, deasemenea biciclete deplu
 echipate, plă-
 tiu tunar, în
 rate avanta-
 gioase.

Motoare șvedeze
 pentru olei brut!

(Brevetul lui Hirsch Frank,
 Stockholm)

în poziție orizontală și ver-
 ticală.

Mașini motorice ieftine
 și sigure, se pot instala
 oriunde.

Motoare sistem Diesel.
 Motoare cu gaz.

Motoare
 cu benzină,
 în cea mai bună execuție!
 Execuție promptă.

Surányi Victor

inginer tehnic diplomat,
 fabricant de mașini agricole
 Bpest, VI., Teréz-körut 21.
 Cereți catalog.

„TIMIȘIANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII
SOCIETATE PE ACȚII Fondată la anul 1885.

Centrala în Timișoara oraș (Belváros) Piața Balázs No. 1. (Palatul Mocsonyi).
Filiale în Buziaș, Receaș, Ciocova și Deta.

Telefon pentru centrală Numărul 510.

Telefon pentru „STANDARD” No. 1028.

Capital propriu 1.500.000.— Cor. — Depuneri . 4.000.000.— Coroane.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari
 eliberează libele. — Administrează depuneri cu
 casete de economizare.

Plătește deponenților după mărimea
 sumei depuse 4¹/₂% și 5% interese, fără
 nici o detrager.

După toate depunerile contribuția (darea) de
 interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 Coroane, după starea cassei
 se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cam-
 biale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi hipotecare pe case de
 închiriat și pe proprietăți de pământ.

Administrează agentura generală pentru
 Ungaria de sud a societății de asigurare
„STANDARD”.

Telefon: Filiala Buziaș Nr. 10. — Filiala Receaș Nr. 14.

Telefon: Filiala Ciocova Nr. 16. — Filiala Deta Nr. 26.

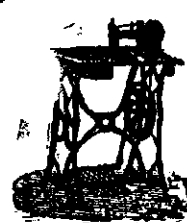
Institut de pictură bisericească în Sighetul-Maramureșului.
(Templomfestészeti Müintézet, Mármaroszigeten).

Cancelaria: Piața Erzsébet-fő tér No. 11, ușa 18.

Ne angajăm pentru pictarea în stil modern și foarte artistic a internelor bisericilor, icoane pe cerime, fresco, icoane pe altar, altare construite de iconostas, auritură, pictarea icoanelor de iconostas, crucifixe, icoane la încrucișarea drumurilor, pictarea icoanelor sfinte și a orice soi de icoane bisericești.

Renovăm foarte frumos iconostas și altare vechi, iar pictarea, abducerea cu marmoră și auritura lor o executăm cu cea mai mare artă și cu prețuri convenabile, — parohiilor mai sărace eventual și pe lângă plățirea în rate.

Examinarea bisericilor, măsurarea, înțelegerea mai amănunțită — la fața locului o facem gratis, cu planuri și prospecte servim cu plăcere.

M. Schromm
mechanic

Brașov—Brassó
Hosszú-utca No. 27.

Recomandă în atențiunea onor. public din loc și jur

marele său atelier mecanic aranjat în Brașov, Hosszú-utca 27, unde se efectuează tot-felul de lucrări atinșătoare în aceasta branșă, precum:

mașini de cusut, biciclete, gramofone și apaducte, pe lângă prețurile cele mai convenabile și execuție solidă și punctuală.

Prăvălie nouă de ghete pentru dame și bărbați Oradea-mare—Nagyvárad.

Colțul str. Rákoczi și Nagy Sándor. (Lângă Czillér).

Am muncit ca croitor în Budapesta și străinătate și mai în urmă am fost mai mult timp conducător de prăvălie la renumitul pantofar **Ferenczi** din Cluj. În urma experiențelor câștigate pregătesc neexcepționabil și cu prețuri moderate **ghete** americane și franceze **pentru bărbați, femei și băieți**, mai pregătesc și **ghete orthopedice** conform ordinelor medicale pentru picioare bolnave, apoi **cizme elegante** (ciobote) pentru vânători și pentru călărit. — La comanda din provincie este de ajuns trimiterea unei ghetă folosite. — Rugând binevoitorul sprijin al on. public, sunt cu distinsă stimă:

PAROCZAY MÁTYÁS, pantofar.

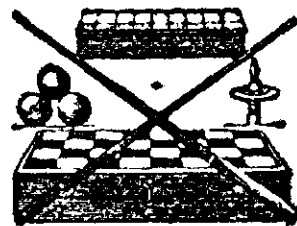
Krämer Károly

strungar

Făgăraș, Apaffy-utca Nr. 2.

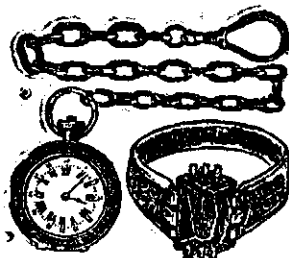
Primește spre efectuare și reparare toate lucrurile ce aparțin acestei branșe, și recomandă neguțătorilor **dopuri pentru buți**, în orice mărime, pregătite din material excelent.

Ține în depozit în abundență mare totfelul de articole pentru fumători, **gherghefuri pentru lucrul de mână** etc. etc.

Comanda din provincie se execută prompt și cu cea mai mare punctualitate.

Obiecte admirabile.

Prăvălie recunoscută de I-u rang.

Szilágyi Géza és Társa

ciasornicar și givaergiu

ciasornicarul căilor ferate ungare a statului

Nagyvárad, Rákoczi-ut No. 4.

În edificiul Orsolya zárda. — Telefon 630.

Ciasornice exclusiv numai fine și cari umblă precis.

Ciasornice foarte bune pentru călătorii.

Ciasornice elegante p. tineri.

Ciasornice frumoase, pentru dame.

Cias. deșteptătoare de buzunar în

Decoruri pentru masă de argint și argint de China, tase, lădițe pentru zahăr, blide pentru compot, obiecte pentru mâncat, bastoane, etc.

Cadouri de mireasă, pentru botez și de Crăciun. Atelier de reparat.

Garantă deplină. — — — Serviciu foarte solid, prețuri foarte ieftine.

tocuri de aur, argint, metal și oțel.

Cercei cu briliante și diamant și inele.

Cercei de aur, inele, brațele, broșete, lanțuri de grumazi și pentru

orologe, amulete.

Totfelul de giuvaere de argint.

Ochelari foarte buni.

Telefon 670—579.

Telefon 670—579.

Înainte de ce ți-ai fi cumpărat

lemnene de ^{trebuință} foc

cereți deslușiri asupra prețului,

căci eu nu numai că

vînd cele mai ieftine

lemnene de foc

prima calitate

ci pentru un florin de stîngen le și tal cu fe-
restrăul propriu circular.

Așteptând binevoitorul sprijin, sunt

Cu deosebită stimă:

PETRU NOVAC,

negustor de lemne în

Arad, Óvár-tér 10 (lângă pod) și Teleky-u 4.

Lemne de foc mărunțate expedez acasă.

Prima fabrică de calapoade și calupe

(Első kolozsvári kaptafa és sámfagyár)

:- Cluj-Kolozsvár, Kis Szamos-u. Nr. 5. :-

Recomandă **calapoade** și **calupe** foarte bune, pregătite din lemn excelent uscat, pe care se pune un pond deosebit.

Comanda din :
provincie se execută
pe lângă rambursă
prompt și cu prețu-
rile cele mai ieftine.
Serviciu excelent.

